

Galskap satt i system

Morgenbladet har de siste ukene hatt flere innlegg om forskningspublisering. Jeg vil kommentere to av dem. Professor Erik Boye skriver i innlegget «Mål og selvmål i forskning» 31. august tankevekkende om (mis-)bruken av Impact Factor (IF) til å måle forskningskvalitet på individnivå.

Den som vil lese mer om Impact Factor-varviddet kan ha glede av å lese en forskningsartikkel som påviser en positiv sammenheng mellom høy IF for et tidsskrift, og andelen artikler i tidsskriftet som trekkes tilbake: «Retracted Science and the Retraction Index» i tidsskriftet *Infection and Immunity*. Et tidsskrift som selv reklamerer med en IF på 4,165 ...

Det postuleres også ofte at siteringer er et mål på kvalitet. Jeg vil henlede oppmerksomheten på at de tilbaketrukne artiklene til en norsk forsker som for noen år siden ble avslørt som jukser, etter tilbaketrekkingene er sitert mer enn 50 ganger.

Mål som kan være fornuftig å anvende på et makronivå, kan kun skjønnsomt – eller overhodet ikke – benyttes på mikronivå. IF sier noe om tidsskrifter, ikke om forfattere. Og siteringer vil på et overordnet nivå kunne si noe interessant om bruk av forskning, men er farlig å overføre til individnivå uten en meget grundig kvalitetssikring.

Den andre artikkelen er Grete Strand og Magne Nylennas kronikk om åpen publisering i Morgenbladet 7- september.

En av kildene de støtter seg på i sin argumentasjon, er Maria Refsdals masteroppgave om omfanget av peer review ved Universitetet i Tromsø. Her er det estimert et omfang på 23 vitenskapelige årsverk brukt til peer review per år, og dette er kostnadsatt til ca 14,5 millioner kroner.

Min eneste bekymring ved disse tallene er at årsverkskostnaden er satt altfor lavt. Her er ikke indirekte kostnader – blant annet kostnader til tilgang til vitenskapelige publikasjoner – tatt med. Det er vanskelig å tenke seg at et vitenskapelig årsverk ved et universitet koster mindre enn en million kroner. Så 23 årsverk betyr trolig en kostnad på 23 millioner.

Men dette er kun én av gavene institusjonen gir utgiverne. Om vi antar at det tar 40 timer å skrive en vitenskapelig artikkel (dette tallet er rent skjønn fra min side, og trolig heller lavt enn høyt), så bruker vi ved Universitetet i Tromsø rundt 25 årsverk til dette, altså ytterligere 25 millioner kroner. Dette er også en arbeidsinnsats forleggerne mottar uten å betale for.

På toppen av denne gavepakken til forleggerne på 48 millioner kroner betaler vi så over 30 millioner per år til de samme forleggerne, for å få tilgang til de artiklene våre og andre forskere har forfattet og kvalitetssikret. Forstå det, den som kan.

Jan Erik Frantsvåg

Seniorrådgiver, Universitetsbiblioteket i Tromsø og fhv. nestleder ved universitetets økonomiavdeling